

PED kan varkenshouder veel geld kosten

De ziekte PED dook in november 2014 op in Nederland, nadat in ons land al enkele decennia geen PED meer was aangetoond. Inmiddels is het virus op circa vijftig Nederlandse bedrijven met vleesvarkens en of zeugen aangetroffen. De ziekte kan voor flinke financiële schade zorgen, maar besmette bedrijven kunnen weer vrij worden van het virus, zonder sanering, vertelt Alfred van Lenthe van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD).

HENK TEN HAVE

PED (Porcine Epidemische Diarree) is geen onbekende ziekte, vertelt Alfred van Lenthe, sectormanager varkens bij de GD. "Het virus komt wereldwijd voor in verschillende varianten." In de Verenigde Staten zorgt een virulente variant van PED voor een hoge uitval van biggen op zeer veel bedrijven, al lijkt de uitbraak al een tijdje op z'n retour. Ook in Canada komt deze heftige virusvariant voor, maar dit land heeft het aantal uitbraken weten te beperken dankzij zijn gecoördineerde aanpak.

In Duitsland werd PED in september 2014 vastgesteld op drie vleesvarkensbedrijven. En op 14 november werd het eerste geval van de ziekte in Nederland bevestigd. Waarschijnlijk is het virus met een vee-transportauto meegekomen naar Nederland. Volgens de GD waren vooral contacten met Duitse slachtplaatsen een groot risico voor een PED-besmetting, omdat daar veel varkens samengebracht worden

en de hygiëneregels mogelijk niet goed worden nageleefd.

De vleesvarkens op het getroffen Nederlandse bedrijf hadden niet-verklaarbare diarree. Uit onderzoek met een speciale test die de GD in september had ontwikkeld, bleek dat PED de oorzaak was. Het ging om dezelfde minder virulente variant als in Duitsland. Om verspreiding van het virus te voorkomen, zijn de dieren van het besmette bedrijf apart geslacht.

Meer gevallen

Op 5 januari 2015 werd PED op een tweede bedrijf in Nederland gevonden. De Nederlandse varkenssector had ondertussen gekozen voor een gecoördineerde aanpak van de ziekte, net als in Canada, onder leiding van de GD. Er kwam een draaiboek en er werd een veterinaire adviesgroep (VAG) opgericht met daarin virologen en epidemiologen van het Centraal Veterinair Instituut (CVI), de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en de GD, een dierenarts en een varkenshouder.

Na 5 januari volgden er meer uitbraken van PED. Van Lenthe: "De eerste vijf vleesvarkensbedrijven en de eerste vijf vermeerderingsbedrijven met PED werden intensief gevolgd en begeleid door de GD. Zo konden

we kennis opdoen over de ziekte en proberen om interne en externe verspreiding van het virus te voorkomen."

Tot nu toe is op circa vijftig Nederlandse varkensbedrijven het minder virulente PED-virus vastgesteld. Eerst vooral op vleesvarkensbedrijven, later raakten ook zeugenbedrijven besmet. De meeste getroffen bedrijven liggen in Overijssel en Gelderland. Opvallend zijn de slechts drie gevallen in Noord-Brabant, waar de varkensdichtheid groot is. Van Lenthe: "Door alertheid op de hygiëne hebben de Brabantse varkenshouders het virus buiten de deur weten te houden."

PED is zeer besmettelijk

PED is een zeer besmettelijk virus en wordt gemakkelijk verspreid via varkens, (varkens) transportmiddelen, mensen, mest, stof en ongedierte. Het virus verspreidt zich niet via de lucht en het is ook niet in bloed van varkens aangetroffen.

De dierenarts neemt een mestmonster voor onderzoek op PED.

FOTO: GD

Flinke financiële schade

Ondanks dat het virus in Nederland en andere Europese landen minder virulent is dan in onder meer de VS, zorgt het voor flinke financiële schade. De gemiddelde schade door PED op een Nederlands bedrijf met duizend vleesvarkens kan maar liefst 10.000 tot 15.000 euro bedragen. Op een bedrijf met 500 zeugen kan de schade tot ongeveer 40.000 euro oplopen.

‘Doorsmetten alleen in goed overleg met de dierenarts’

Op besmette vleesvarkensbedrijven zijn minder klinische verschijnselen te zien dan op zeugenbedrijven, maar de technische resultaten op vleesvarkensbedrijven met PED vallen behoorlijk tegen door verminderde groei, verhoogde voederconversie en het uit elkaar groeien van groepen dieren (verlies van uniformiteit).

Op zeugenbedrijven hangen de gevolgen af van het moment van besmetting van de zeugen en het moment waarop die moeten werpen. Besmetting van zuigende biggen met PED heeft ernstigere gevolgen, zoals veel uitval en te lichte biggen bij het spenen. Besmetting op het moment dat biggen zijn gespeend, kan zorgen voor uitval en een groter risico op secundaire infecties. Om uitval van biggen te voorkomen bestaat de aanpak van PED op zeugenbedrijven uit het opbouwen van weerstand tegen het virus bij de zeugen door ze in de draagstal door te smetten met het virus; dat betekent dat ze in contact worden gebracht met besmette mest. De zeugen geven de weerstand die ze dan opbouwen tegen het virus door aan hun biggen. “De uitval van biggen stopt dan, de diarree echter nog niet - na twee à drie weken zijn de biggen weer helemaal beter.” Het is belangrijk dat doorsmetten in goed overleg met de bedrijfsdierenarts gebeurt, omdat er ook risico's

zijn met betrekking tot de verspreiding van andere kiemen.

Op een gegeven moment scheiden met PED besmette varkens geen virus meer uit. Bij vleesvarkens is dat na vier tot zes weken na infectie. Ook bij zeugen stopt de virusuitscheiding vrij snel. Bij gespeende biggen kan PED wel blijven rondwaren, omdat de bescherming vanuit de biest en vanuit het drinken van melk met antistoffen na het spenen wegvalt.

Er ontstaan geen dragers van het virus. Daardoor kunnen bedrijven onder bepaalde omstandigheden weer ‘schoon’ worden en is sanering niet nodig. De eerste signalen in die richting zijn bemoedigend, aldus Van Lenthe.

Geen vaccin

Volgens Van Lenthe is het aantal gevallen van PED tot nu toe beperkt gebleven in Nederland. “Dat komt waarschijnlijk door de gecoördineerde aanpak van de ziekte en door de verscherpte hygiënemaatregelen in de hele varkensvleesketen; het speciaal opgestelde hygiëneprotocol is door alle partijen goed opgepakt. Goede hygiëne is het belangrijkste om PED te voorkomen.” Doordat PED een virus is, is een specifieke behandeling niet mogelijk. Het geven van extra water, eventueel met extra elektrolyten, kan uitdrogen van varkens, als gevolg van diarree, gedeeltelijk voorkomen. Een vaccin tegen PED is er niet in Nederland. In de VS wordt gebruik gemaakt van twee vaccins, maar die zijn hier niet toegelaten. Van Lenthe: “Die vaccins hebben ook maar een beperkt effect: het virus wordt er mee ingedamd, maar niet uitgeschakeld. Of er Nederlandse of Europese bedrijven werken aan een vaccin tegen PED is niet bekend.”

De afgelopen drie weken zijn er geen nieuwe besmettingen vastgesteld. “Dat komt waarschijnlijk ook door de hoge temperaturen en het uv-stralingsniveau: daar houdt het virus niet van.” §

Alfred van Lenthe: “Besmette bedrijven kunnen weer van PED af komen, zonder sanering.”

FOTO: GD